

Tieto- ja viestintäteknologiasektorin ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmisteleavan työryhmän kokous, to 15.9.2020

Muistio

1. Työryhmän puheenjohtajan sijaisena kokouksessa toiminut Tuuli Ojala (LVM) avasi kokouksen. Kesän aikana on tullut muutamia jäsenmuutoksia ryhmään. Ylen jäsenenä ryhmään on nimetty uutena Arto Markku, Smart & Clean –säätöön lina Oilinki, DNA:ta Anna Anttinen sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa työtä tukevaan taustatiimiin on liittynyt Petri Makkonen.
2. Kokouksen pj kertasi 20.8. kokouksessa visiosta ja tavoitteista käytyjen keskustelujen pääkohdat ja esitteli sihteeristön ko. yhteisten elementtien pohjalta valmisteleman uuden luonnoksen visioksi. Visio hyväksyttiin työversioiksi, jota vielä täydennetään tiedolla ohjaamiseen / mitattavuuteen liittyvillä elementeillä kuitenkin pitäen visio tiiviinä.

Tavoitteita koskevien keskustelujen pohjalta syksyn kokousten teemat on jaoteltu seuraavasti: kestävät materiaalivirrat, hankinnat, kuluttajien rooli päätelaitteiden osalta (tämä kokous); infran ja datatalouden ilmasto- ja ympäristökysymykset ml. energiankulutus (infra ja palvelut), tietopohja ja mittaaminen, rakentaminen ja kuluttajien rooli (1.10.) sekä nousevat teknologiat, osaaminen, kv. vaikuttaminen (21.10.).

3. Janne Pesu Suomen ympäristökeskuksesta esitteli elokuussa julkaistun LVM tilaaman raportin pohjalta päätelaitteisiin liittyviä ilmasto- ja ympäristövaikutuksia ja niihin liittyviä suosituksia. Marja Heinonen esitteli Traficom tilaaman kuluttajille suunnatun kyselyjen tuloksia. Esitysten kalvot ovat muiston liitteinä. Materiaalikesymykset ovat nousemassa ICT-alan ympäristövaikutuksissa yhä merkittävimmiiksi energiatehokkuuden kehittyessä. Kuluttajalaitteita käytettäessä verkoissa ja datakeskuksissa energiaa kuluu enemmän kuin käyttöpaikalla, mikä korostaa verkkojen ja datakeskusten energiatehokkuuden ja sähkön lähteiden puhtauden merkitystä ilmastovaikutuksille.

Keskustelussa nousi esille jatkotutkimustarpeita ja kierrätyksen haasteita (esim. IoT-laitteet, puettava elektroniikka, näytöt eri käyttökohteissa), mahdollisia kannustimia laitteiden keräysasteiden parantamiseksi (panttimaksut, alennukset vanhan laitteen palauttajalle uutta tuotetta ostettaessa, ei-taloudelliset kannusteet, mm. opetus, parempi tiedon saaminen valmistajilta, tiedon jakaminen kierrätysmahdollisuuksista esim. elektroniikkamyymien välityksellä, tietoturvallisten kierrätyspalvelujen sertifiointi). EU:n ekosuunnitteluasetuksen älypuhelimiin, tabletteihin ja tietokoneisiin liittyvien vaatimusten päivityksiä käsitellään tänä syksynä. Näyttöjä ja televisioita koskevia vaatimuksia päivitettiin 2019. Ekosuunnittelussa tarkastelu on aiempaa voimakkaammin materiaalitehokkuuteen energiatehokkuuskysymysten ohella. Myös energiatehokkuusmerkinä ollaan uusimassa.

4. Isa-Maria Bergman Motivalta esitteli julkisten ICT-hankintojen kestävyysliittävää säätelyä. Valtion keskushallinnon hankkijoille on laitteiden energiatehokkuuteen liittyviä velvoitteita energiatehokkuusdirektiivin kautta, kunnille nämä ovat suositusluonteisia. Energiatehokkuus-/ympäristömerkkien kriteerien mukaisuutta voidaan hankinnoissa vaatia. Materiaalikesymykset ovat nousemassa esille enenevässä määrin. Eurooppalaisia Green Public Procurement –ohjeita on niin tietokoneiden, näyttöjen, datakeskusten kuin pilvipalvelujenkin osalta. Tietokoneita ja näyttöjä koskevia

GPP-ohjeisiin nojaavia Motivan ohjeita ollaan päivittämässä syksyn 2020. Laitteet palveluna – liiketoimintamallit ovat yksi nouseva tapa hankkia, jolla on potentiaalia pidentää laitteiden elinikää. Tätä on kokeiltu joissakin kunnissa yhteishankintana. Kuntaliiton mukaan kestävästä laitehankinnoista on esimerkkejä erityisesti hiilineutraalius- ja resurssitehokkuuskysymyksiin panostavissa edelläkävijäkunnissa. Palveluhankintojen kestävyyskriteerit ICT-hankinnoissa koetaan vaikeammaksi aiheeksi (mikä on hankinnan kestävyyskriteerien kohde esim. palvelintilaa hankittaessa). Ohjeita hankkijat saavat Motivan koulutuksista, KEINO-osaamiskeskuksen kautta. Ohjeiden ja mallikriteerien pitäminen ajan tasalla (esim. nettisivuilla) vaatisi pysyvämmän luonnosta rahoitusta. On tärkeää huomioida, että hankintalain säätelemien julkisten hankintojen ohella yksityiset hankkijat voivat tehdä kestävyuden kannalta merkittäviä valintoja.

5. Materiaalivirtoihin, hankintoihin ja kuluttajien rooliin liittyviä mahdollisia toimenpide-ehdotuksia työstetään eteenpäin kokouksen esitysten ja keskustelujen pohjalta kokousten välillä sihteeristöissä ja tuodaan työryhmän käsiteltäväksi.
6. Seuraava kokous pidetään 1.10. Ennakkomateriaalit noin 1 vko ennen.

LIITTEET

Kalvoesitykset Pesu, Heinonen, Bergman